

Данијела Б. Мишић¹

Универзитет у Нишу, Педагошки факултет у Врању,
Врање, Србија

Стручни рад

Припрема студентског мастер програма за презентацију стручних текстова на енглеском језику

Резиме: Аутор рада истражује значај добре методолошке, јошом и језичке припреме студентског мастер програма на педагошким факултетима за презентацију стручних, научнопопуларних и књижевних текстова на енглеском језику. Циљ је да се знање енглеског језика појача на виши ниво како би будући наставник успешно могао да га употреби ради мотивације и боље рецепције наставног градива. Уочено је да се говор у датом дијалошком тексту остварује кроз мултимедијални процес: реч, глас, мимика, звук, слика и да све то има неизоставну психолошку, социјалну, естетску и културну функцију. Теоријски образложена припрема јошкреиљена примером одломка из романа Луиса Керола Алиса у земљи чуда указала је на то да се боља рецепција књижевних дела може остварити и сценским приказом.

Кључне речи: припрема, презентација, мастер студентски, енглески језик, текст

¹ misicvranje@gmail.com

 <https://orcid.org/0000-0003-4116-3474>

Copyright © 2025 by the publisher Faculty of Education, University of Belgrade, SERBIA.

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original paper is accurately cited.

Увод

Значај и функција презентације у настави. Искуства у образовним системима земаља Европе и света указују на све већу потребу за презентацијама одређених садржаја на енглеском језику као водећем у научном сазнавању живота, света, појава овога миленијума. Глобализацијски процеси утицали су на укидање граница у осталим сегментима друштвене и историјске стварности, што се одражава и на образовне системе, нове програмске садржаје који се не сазнају само из књига и литературе (као писаних медија) већ и различитим методама рада у којима главну улогу имају примаоци знања – ученици, студенти и шира интелектуална јавност. Стога се намеће потреба да учитељи, васпитачи и наставници буду носиоци презентација садржаја наставних програма и програма по избору у свакодневној школској пракси. Да би презентација имала смисла и функцију, треба да задовољи одређене критеријуме које методолошка – боље је рећи педагошка – наука налаже. Дешава се да концептом који поставе учитељ или наставник ученици не схвате поруку коју презентација шаље, не само на матерњем већ и на страном језику. Зато је неопходно, када је у питању настава страног (енглеског) језика, припремити групу коју чине студенти мастер студија – учитељи и васпитачи, и то они који поседују виши ниво знања енглеског језика, познају методологију израде (презентације) садржаја научених на другим предметима, изложених на матерњем језику како би се обезбедила потпуна рецепција и разумевање наставног садржаја. Професор процењује њихове могућности и способности при формулисању идеја, повезивању садржаја, предлагању иновативних путева у преношењу фонетских, морфолошких и других особености енглеског језика. Од њих се захтева да сасвим сигурно, након писменог, усмено образложе проблем у зависности од циља и задатака који су постављени на почетку. Осим самосталног рада

студената, у припреми презентације важну улогу има професор као медијатор и носилац овог мини-пројекта, који све више заузима образовне странице и просторе школе 21. века.

Важни кораци и активности током припреме презентације

Од добре припреме зависи функција презентације. Шта се под припремом подразумева? Да ли само знање методолошких оквира или садржаја и информација? Могу се поставити бројна питања с разлогом јер благовремено проучавање одабраног или датог материјала на енглеском језику, што подразумева анализу садржаја, информације које он пружа, од битног су значаја за презентацију, избор и формулисање питања која ће бити у средишту интересовања реципијената приликом излагања. Не треба заобићи чињеницу о важности избора начина презентације, видове шематског приказивања путем језичких објашњења, скица и задатака на које треба обратити пажњу, предлоге за богаћење и унапређивање знања енглеског језика као страног коришћењем различитих извора које нуди лингвистика, литература и друге врсте медија. Припрема захтева темељитост и одговорност како би писмена презентација а затим и усмена испуниле своју функцију.

Писмена презентација

Писмена презентација захтева квалитетни план излагања информација, што подразумева поштовање реда и континуитета стицања знања, избор познатих речи и синтагми, везу речи уз могућност избора новог, наученог из стручних текстова по слободном избору. Презентација треба да има своју композицију која подразумева: увод, разраду, закључак, дискусију и предлоге за унапређивање квалитета демонстрирања датог садржаја. Добро конципирана презентација

ција упутиће реципијенте и слушаоце у изнете идеје, мотивисаће их да и сами испоље креативност када је у питању оваква активност исказана енглеским језиком. Подстаћи ће их на дискусију и предлоге.

Усмено излагање

Главни корак при презентацији су усмено излагање и слушање. Тај акустички ефекат показује умешност, савладану вештину изговора овог страног језика. Текст је визуелни медијум, говор тај медијум оживотворује, преносилац се ангажује да, осим наведеног текста, употреби и лексику којом влада како би што јасније и боље образложио проблем и остварио постављени циљ. Тај чин говорења (данас је писани текст у различитим медијима заменио усмени – неоправдано) подстиче слушаоце, студенте да и сами у свом тихом говору провере знање, правилност изговора, пронађу синонине, искористе прилику да смисле питања или предлоге. Сам глас је позив на говорну комуникацију, која људима – када је у питању и матерњи језик, не само страни – мањка. Студенти уче и познају законитости енглеског језика, али када се створи ситуација за употребу, макар то била и свакодневна комуникација, не могу лако да реше проблем језичке природе. Управо овакав начин који захтева пуну ангажованост и излагача и слушалаца може подићи ниво знања језика, уочити његове промене, а потом пронаћи и примене у одређеној ситуацији.

Улога професора енглеског језика

Професор је пратилац у припреми презентације и његова улога је вишеструка. Битно је језички и методолошки обликовати садржаје који ће се презентовати јер су подложни оценама оних који се баве значајем садржаја, естетске, методолошке подлоге и оних који из тога

уче. Професор, осим директне припреме, индиректно оцењује укупно ангажовање, како језичко, тако и психолошко у наступу: речник, артикулацију, гласовну подршку, организацију рада, начин извођења закључака, свој став при дискусији са слушаоцима, одговор на постављена питања, прихватање других идеја уколико доприносе квалитету рада и богаћењу презентације. Значајно је истаћи професорову активност у откривању подтекста, као и фонетског и стилистичког нивоа употребљене лексики како би формулација питања и очекивани одговори имали своју функцију.

Презентација текста на енглеском језику и допринос бољој рецепцији књижевног дела

Изабрани део романа *Алиса у земљи чуда* Луиса Керола налази се у материјалу програма за образовање учитеља и васпитача на педагошким (учитељским) факултетима. Читањем овог дела на оригиналном, енглеском језику, анализом реченица, сазнавањем нових речи (на пример, *caterpillar* – гусеница, *archbishop* – архиепископ, *ferret* – творац, *whiskers* – бркови, *eaglet* – орлић), тумачењем значења одређених израза у самом тексту ученици на интересантан и другачији начин долазе до нових сазнања о порукама које писац упућује читалачкој публици. Реципијент је у непрекидном ишчекивању исхода приче схватајући да „има толико оригиналних светова, колико има оригиналних уметника” (Božović, 2010, str. 237). Овај корак у остваривању потпуније рецепције и разумевања књижевног дела од великог је значаја за савремено образовање будућих просветних радника. Сматрамо да ћемо помоћу текста и презентације на енглеском језику дати нешто ново и другачије, него што теорија записује уз поштовање научних критеријума израде и тумачења. Трудићемо се да направимо везу између матерњег и страног језика путем питања, тврђења која ћемо формулисати, закључака којима ће се презентација завршити. Уз по-

штовање плана и корака, као и информација из-
нетих напред, презентација која следи односиће
се на одломак из романа Луиса Керола *Алиса у
земљи чуда*. Намера је да се тим одломком ро-
мана, који припада децјем доживљајном свету
и у коме преовлађује дијалог, развије осећање за
лепо уочено у страном језику. Подстицај за при-
хватање драмске радње кроз дијалог Алисе и Гу-
сенице дат је на енглеском језику², а прилагођен

2 The Caterpillar and Alice looked at each other for some
time in silence: at last the Caterpillar took the hookah out of its
mouth, and addressed her in a languid, sleepy voice.

'Who are *you*?' said the Caterpillar.

This was not an encouraging opening for a conversation. Alice
replied, rather shyly, 'I--I hardly know, sir, just at present-- at
least I know who I *was* when I got up this morning, but I think I
must have been changed several times since then.'

'What do you mean by that?' said the Caterpillar sternly. 'Ex-
plain yourself!'

'I can't explain *myself*, I'm afraid, sir' said Alice, 'because I'm not
myself, you see.'

'I don't see,' said the Caterpillar.

'I'm afraid I can't put it more clearly,' Alice replied very polite-
ly, 'for I can't understand it myself to begin with; and being so
many different sizes in a day is very confusing.'

'It isn't,' said the Caterpillar.

'Well, perhaps you haven't found it so yet,' said Alice; 'but when
you have to turn into a chrysalis--you will someday, you know--
and then after that into a butterfly, I should think you'll feel it a
little queer, won't you?'

'Not a bit,' said the Caterpillar.

'Well, perhaps your feelings may be different,' said Alice; 'all I
know is, it would feel very queer to *me*.'

'You!' said the Caterpillar contemptuously. 'Who are *you*?'

Which brought them back again to the beginning of the con-
versation. Alice felt a little irritated at the Caterpillar's making
such *very* short remarks, and she drew herself up and said, very
gravely, 'I think, you ought to tell me who *you* are, first.'

'Why?' said the Caterpillar.

Here was another puzzling question; and as Alice could not
think of any good reason, and as the Caterpillar seemed to be in
a *very* unpleasant state of mind, she turned away.

'Come back!' the Caterpillar called after her. 'I've something im-
portant to say!'

This sounded promising, certainly: Alice turned and came back
again.

'Keep your temper,' said the Caterpillar.

'Is that all?' said Alice, swallowing down her anger as well as
she could.

'No,' said the Caterpillar.

је нивоу познавања енглеског језика ученика
четвртог разреда основне школе. Иако су поједи-
ности у тексту на први поглед разбацане, услов-
но речено, Керол је успео да створи просторно
јединство по коме се крећу и други јунаци. Ства-
ра се простор подземља замишљен оквиром сна.
Могућности за комуникацију оствариће се пред-
виђеним корацима у изради и приказу презен-
тације и намером аутора презентације да усмери
пажњу реципијената на дати одломак из рома-
на ради бољег пријема текста код слушаца као
активних субјеката наставе. У делу који следи
наводимо само неке примере констатација, пи-
тања, закључака, видова комуникације које мо-
жемо остварити како би позитивно утицали на
рецепцију и разумевање одломка наведеног ро-
мана, што је и циљ ове презентације. Најпре на-
водимо одломак из романа који смо користили у
презентацији:

*Гусеница и Алиса су се ђуиће іледале неко
време; најзад Гусеница извади чибук из усћа и
ујиша Алису слабим, јосіанім іласом:*

Ко си ти?

*То баш и није било ословљавање које би
моіло ікоіа да охрабри да зайодене разіовор, іа
Алиса досіа дојажљиво одіовори: – Па, ја, ја, не
знам ііачно, іосіођо, ко сам сада... мислим знам
ко сам била јуіірос кад сам усћала, али оіада
сам се сиіурно некоіико јуііа іреобразила.*

*Шіа ііиме хоћеш да кажеш? – рече Гусени-
ца јуіііііо. – Изјасни се!*

*Бојим се да се не моіу изјасніііи – рече
Алиса – јер, видіііе, ја и нисам ја.*

Не видим ниііа – рече Гусеница.

Alice thought she might as well wait, as she had nothing else to
do, and perhaps after all it might tell her something worth hear-
ing. For some minutes it puffed away without speaking, but at
last it unfolded its arms, took the hookah out of its mouth again,
and said, 'So you think you're changed, do you?'

'I'm afraid I am, sir,' said Alice; 'I can't remember things
as I used--and I don't keep the same size for ten minutes
together!'(Carroll, 1865, pp. 5).

Све се њлашим да вам то нећу моћи боље разјаснити – одговори Алиса врло учтиво – њош-то ни мени самој није баш најјасније; уосталом, морам се здунити кад сам у току једној дана то-лико њутиа ѡроменила свој излед.

Не мораи – на то ће Гусеница.

Сада вам се њако чини – рече Алиса – али, видећете, кад се једном будете ѡретворили у ча-уру... а то ће сигурно бити једној дана, знаће... а онда у лејтира. Сигурна сам да ћете се њада осећати њомало чудно, јел' да?

Нимало – одговори Гусеница.

Па вероватно ви сасвим друјачије нећо ја осећате – рече Алиса – ја само знам да би ми се то чинило веома чудно.

Зар? – зајити Гусеница ѡрезиво – Ко си ња-ти?

То их ѡјет враћи на ѡчетак разговора. Алиса се њомало наљути што је Гусеница њако шкртиа на речима, ња се усрави и врло озбиљно рече: – Мислим да ѡрво ви мени морате да каже-те ко сје ви.

Зашићо? – ујити Гусеница.

То њитиање здунило би свакој а не само Алису, и њошто није моћла да смисли ниједан до-бар одговор, а Гусеница јој се чинила некако зло-вољна, она се окрете и крену.

Врати се! – викну за њом Гусеница. – Имам нешто важно да ти кажем!

Ово је већ нешто обећавало и Алиса се вра-ти.

Чувај живце! – рече Гусеница.

Је ли то све? – зајити Алиса, савлада-вајући своју љутићу колико год је моћла.

Не – рече Гусеница.

Алиса ѡмисли да је њаак боље да сачека, кад и иначе није имала штиа да ради. Можда ће јој она на крају крајева њаак рећи нешто штио вреди чути. Гусеница је неко време ћутике одбија-ла димове, зајим рашири руке и извади чидук из

устиа и рече: – Дакле, мислиш да си се ѡромени-ла, је ли?

Све се дојим да јесам, ѡсјоћо – рече Али-са – ето не моћу да се сејим штио сам ѡре знала, а сваких десет минута мењам величину! (Kerol, 1988, str. 46–48).

Након вишеструког читања изабраног текста који је приказан у презентацији уследиће питања о тексту и одговори, констатације до којих се долази, закључци који се изводе:

1. Ко је аутор романа Алиса у земљи чуда?
Луис Керол је аутор књиге Алиса у земљи чуда.
2. Ко је главна јунакиња романа?
У овом роману главна јунакиња је Али-са – девојчица бујне маште и жељна авантура.
3. Саким разговара Алиса у датом одломку?
У одломку који је дат Алиса разговара са Гусеницом.
4. Којим језиком разговарају?
Оне разговарају на енглеском језику.
5. О чему разговарају?
Алиса и Гусеница разговарају о томе како се Алиса осећа збуњено јер се не сећа ко је она уопште и о томе како се њен физички изглед стално мења.
6. Шта долази до изражаја кроз њихов дијалог?
Кроз дијалог долазе до изражаја машта и игра речи.
7. Шта се подразумева под игром речи?
Игра речи, у оригиналу и преводу, омо-гућава употребу необичних речи и из-раза и све то утиче да се Алисине мисли роје невероватном брзином, што пока-зујемо на следећем одломку: Сигурна сам да нисам Ада, рече, јер је њена коса сва у дујачким коврцама, а моја уојитије није коврцава. А сигурна сам да не моћу бити ни Мејдл, јер ја мноћо штиоштиа знам, а она, ох! Она је њаква незналица!

Уз то, она је она, а ја сам ја – ох, јадна
 ти сам, како је то све зајлећено! Ојро-
 баћу да ли знам све оно што сам знала.
 Чекај да видим: четвори пућа пет је два-
 наест, а четвори пућа шест је трина-
 ест, а четвори пућа седам је – ох, јадна
 ја! Овако никад нећу ситићи до двадес-
 ети! Уосталом, таблица множења није
 ни важна. Да покушам са географијом.
 Лондон је престоница Париза, а Париз
 је престоница Рима, а Рим – не, све је
 то погрешно, уверена сам. Мора да сам
 се премејнула у Мејдл! Да покушам да
 реципијем 'Где маленој...' И она поло-
 жи руке на крило као да говори лекцију,
 али јој је глас звучао промукло и чудно
 а речи нису биле исте као пре... (Kerol,
 1865, str. 7).³ Игра речи омогућава изме-
 ну значења појединих речи или делова
 реченице, изражавање скривеног зна-
 чења, духовит и довитљив разговор. То
 поткрепљујемо следећим одломком, у
 коме се Алисин пад у дубоку зечју рупу
 може тумачити као падање у дубок сан.
 Истота шрена и Алиса се сјури за њим и
 не мислећи ни часа како ће се одајте из-
 вући. Рука се најпре јуржала право, као
 какав тунел, а онда најло обрлашавала.
 Тако најло да Алиса није имала ни часа
 времена да поразмисли да се заустави-

ви, него поче да пролази кроз неки врло
 дубок дунар. Сад или је дунар био врло
 дубок или је она пролазила врло лајано,
 тек имала је довољно времена да уз пућ
 разгледа све око себе и да се пућа шћа
 ли ће се сад здити. (Kerol, 1865, str. 3).

8. Да ли разговору има краја?
 Врло је тешко завршити разговор са Гу-
 сеницом која је радознала и поставља
 необична питања.
9. Издвајамо речи које су нове и необи-
 чне: чидук, преобразити, чаура, презри-
 во, шкрћа.
10. Како се може замислити ова сцена у
 природи?
 Замисљамо Алису и Гусеницу како
 стоје испод великог дрвета у густој
 шуми, окружене прелепим разнобој-
 ним цветовима и разноврсним биљкама
 и воде дуг разговор.
11. Може ли се њихов разговор поставити
 на школску сцену?
 Овај одломак се може поставити на сце-
 ну, што би додатно унапредило рецен-
 зију текста.
12. Предлози за сценографију.
 Алиса и Гусеница разговарају испод ве-
 ликог дрвета, док око њих видимо раз-
 норазно цвеће и биље.

Студент, модератор презентације, опреде-
 лио се за концепт питања и констатација о по-
 нућеном тексту. Циљ је да се ученици уведу у
 проблем језиком другачијим од матерњег. „Мо-
 тивација ученика може бити различита, а зави-
 си од креативног учитеља и библиотекара шко-
 ле који треба да проникну у ученикову мисао, из
 које ће се родити жеља да чита и ствара. Уколи-
 ко је емоционално-психолошка припрема за чи-
 тање књиге одмерена, утолико ће се код деце [...] појавити истински читаоци који ће тежити да
 из књига открију замагљене светове, васионске
 тајне, мисли великана” (Мишић, 2010, str. 73). По-
 штован је редослед активности које су предвиђе-

3 „I'm sure I'm not Ada," she said, "for her hair goes in such long ringlets, and mine doesn't go in ringlets at all; and I'm sure I can't be Mabel, for I know all sorts of things, and she, oh! she knows such a very little! Besides, she's she, and I'm I, and--oh dear, how puzzling it all is! I'll try if I know all the things I used to know. Let me see: four times five is twelve, and four times six is thirteen, and four times seven is--oh dear! I shall never get to twenty at that rate! However, the Multiplication Table doesn't signify: let's try Geography. London is the capital of Paris, and Paris is the capital of Rome, and Rome--no, that's all wrong, I'm certain! I must have been changed for Mabel! I'll try and say „How doth the little--” and she crossed her hands on her lap as if she were saying lessons, and began to repeat it, but her voice sounded hoarse and strange, and the words did not come the same as they used to do” (Carroll, 1865, pp. 1).

не презентацијом изабраног одломка из текста под наведеним насловом. Писани текст послужио је студенту да својим изговором, избором речи, синтагми и реченица образложи дату композицију презентације. Приликом излагања коришћено је претходно знање како би се презентацијом остварио континуитет у учењу и развоју говора овом методом. Познато је да написано у оквиру презентације не може да изрази све специфичности говора. Зато је неопходна жива реч којом ће се реципијентима приближити главна мисао. Многи лингвисти су истицали да се говором утиче на друге, те је и презентер о томе морао водити рачуна. „У преводу и тумачењу књижевног дела приступа се са различитих аспеката [...] Неопходно је књижевно дело посматрати као метафорично-симболичну текстуалну раван како би се на прави начин уочила његова тематска сложеност и разноврсност. У преводу и у тумачењу књижевног дела неопходна је комуникативна веза која постоји између писца (текста), преводиоца и читаоца као реципијента који у свом доживљају ствара слику догађаја или јунака” (Stojanović i Mišić, 2018, str. 140).

Осим тога, његова логика и усмереност пажње и мишљења које условљава говор, лексички фонд, морфолошка и синтаксичка прецизност доприносе успеху рецепције наставног материјала, што је главни циљ школе и образовања.

Закључак

С обзиром на то да се језик огледа у живом говору, у наведеним примерима битно је поштовати прецизност, јасност, разумљивост како би се схватила садржина исказана у изабраном тексту. Језик књижевног дела „као систем којим се преносе информације о култури осликава свет и појаве у њему. Култура сагледана у тексту и култура писања и говора рецепијената указује на моћ језика и на његову комуникативну, али и естетску моћ, у смислу стварања одређене изражајне слике о догађају или појави” (Mišić, 2017, str. 340). Од значаја је да смисао речи кореспондира са речима у наведеним реченицама, питањима и коментарима. Тако говор као стилстичко средство у страном и осталим језицима добија и поетску снагу јер се ради о одломку из књижевног дела намењеног деце свету, као и свету одраслих. Уочено је из одломка да се говор у овом дијалошком тексту остварује кроз мултимедијални приступ: реч, гест, мимика, звук, слика – све то има неизоставну психолошку, социјалну, естетску и културну функцију. Предлози који су у раду изнети помоћи ће у развијању креативности учитеља и наставника да кроз дијалог, сцену, вежбање изговора омогуће ученицима течно усмено и писмено изражавање на енглеском као страном језику.

Литература

- Božović, R. (2010). *Izazovi kulture*. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića.
- Carroll, L. (1865). *Alice's Adventures in Wonderland*. <https://www.cs.cmu.edu/~rgs/alice-V.html>.
- Jaus, H. R. (1978). *Estetika recepcije (izbor studija)*. Nolit.
- Kerol, L. (1988). *Alisa u zemlji čuda* (prevela Jasminka Ribar). Nolit.
- Kerol, L. (1865). *Alisa u zemlji čuda*. https://biblioteka.elektronskaknjiga.com/alisa_u_zemlji_cuda.php.
- Mišić, D. (2010). *Razvoj engleskog govornog i pisanog izraza i funkcija školskih biblioteka*. Učiteljski fakultet u Vranju.
- Mišić, D. (2017). Odnos između jezika i kulture danas. *Pedagogija*, 3, 335–342.

- Stojanović, B., i Mišić, D. (2018). *Dečji svetovi u knjigama – mogućnosti tumačenja*. Pedagoški fakultet u Vranju.
- Vigotski, L. (1977). *Mišljenje i govor*. Nolit.
- Vilotijević, M., i Vilotijević, N. (2009). *Inovacije u nastavi*. Učiteljski fakultet u Vranju.

Summary

The author of the paper points out the importance of good methodological and linguistic preparation of master students at the faculties of education for presenting professional, popular-science, and literary texts written in English. The goal is to raise the level of fluency in English and enable the future teacher to use it to motivate students and for a better reception of the teaching material. It has been observed that speech in a given dialogical text is realized through the multimedia approach: through words, gestures, mime, sound, and image, all of which have an inevitable psychological, social, aesthetical and cultural function. The theoretically explained preparation, supported by the extract from the novel Alice in Wonderland by Lewis Carroll, showed that a better reception of a literary work can be achieved by putting it on stage as well.

Keywords: *preparation, presentation, master students, the English language, text.*